

Recenzii

fi o chestiune definitiv clarificată între biserici, de ce să nu iei în discuție și listele mai târzii din primul mileniu al creștinismului? De altfel, una din liste, cea din *Dialogul dintre Timotei și Aquila*, datată de cercetători în secolul 6, este probabil mai veche. Jaqueline Pastis⁴ a arătat, cu argumente convingătoare, că datele istorice, textuale și doctrinare care se desprind din acest dialog presupun ca *Vorlage* o scriere pierdută, din a 2-a jumătate a sec. 3.

Dar aceste mici observații nu pot diminua cu nimic valoarea lucrării recenzate. *The Biblical Canon Lists from Early Christianity: Texts and Analysis* va deveni o carte de referință, capabilă să dea un impuls aprofundării cercetărilor în domeniul istoriei canonului biblic. Edmond Gallagher și John Meade pun la dispoziție o resursă prețioasă pentru cercetătorii interesați de discuția despre canon în teologia ortodoxă modernă.

Pr. Conf. Dr. Constantin Oancea

Pr. Gheorghe Maior, *Către elevii mei. Sfaturi pastorale*, Editura Andreiana, Sibiu, 2019, îngrijire ediție și studiu introductiv de Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, ISBN 978-606-989-061-5, 257 p.

Admirativ constat că preocupările de restituire a valorilor teologice românești sunt încă vii. În atâtea domenii prezența românească este în poziții de frunte. Cei ce le ocupă au tot dreptul să fie și învățători. Experiența, în nenumărate ocazii, asigură atât continuitate benefică, cât și finalitate rodnică în instituția numită „școala vieții”. Subtitlul cărții deosebește parte din esența ei: rolul, rostul și folosul sfaturilor pastorale. Părintele Gheorghe Maior (1892-1970) și-a asumat o misiune și prin promisiunile ce le-a onorat. Prin ceea ce scrie s-a ținut de cuvânt. Nu epatează. Renunța din start la termeni pompoși (chiar dacă ar avea suficiență „acoperire” să-i utilizeze) și conferă forță expunerilor prin originalitate și, mai ales, simplitate. „Pentru un conducător duhovnicesc e întru totul necesar să știe să se orienteze în slujba de păstor bun al turmei sale cuvântătoare, care sufletul său și-l pune pentru oi și al cărui glas are să fie cunoscut de turmă și urmat. Să-l învețe a păstori, voiesc aceste sfaturi ale mele”. Pentru început grija sa de sfătuitor este orientată spre **religie** tratată **din punct de vedere practic**. Teme ca religia și sufletul omenesc, religia în viața practică, Biserica, organ de permanentizare a religie, ortodoxia și sufletul românesc continuă cuvântul lămuritor de la început, dar deschid și o perspectivă de interes pentru cititor. „V-am pus în mână busola cu forțele ei magnetice.

Urmează să facem cunoștință cu „regulile cărmuirii”. Prima dintre ele privește **personalitatea preotului**. Cel chemat la prea înalta treaptă a preoției este cercetat spre a afla care este rolul voinței în asumarea și înobilarea misiunii. Înșușirile acestuia asociate cu programul de pregătire teoretică dau dimensiunea compatibilității celui în cauză cu cerințele din domeniul pastoral. „Preotul trebuie să fie conducătorul omenirii la nemurire... Preotul a fost în frunte. Și viața îl cere în frunte și pe mai departe”. Cel ales trebuie să fie autentic și credibil, nu doar să existe! Dar poate fi ceea ce i se cere? S-a verificat cu maximă atenție pe sine spre a descoperi dacă este apt pentru fructificarea chemării? „Cu cât cineva are mai

⁴ Jaqueline Z. Pastis, „Dating the Dialogue of Timothy and Aquila: Revisiting the Earlier Vorlage Hypothesis”, în: *The Harvard Theological Review*, vol. 95, Nr. 2 (Apr., 2002), pp. 169-195.

Recenzii

multă conștiință și mai trează, cu atât mai lucrător devine darul preoției în el... Preoția este o problemă de conștiință, De aceea trebuie întrebată și conștiința". În fața acesteia este pusă o sumă de întrebări „de sfinx” de care nu e scutit nici viitorul preot. Căsătorit, necăsătorit sau monah? Are vreo influență asupra activității pastorale căsătoria și viața familială a preotului? În care parohie? Cum să se prezinte în ea? Cum trebuie privită hirotonia de un candidat la preoție? Acest set interogativ aduce atât frământare, cât și limpezire în sufletul celui doritor. Punerea pe gânduri, fără a debusola pe cel orientat spre acest țel, trebuie să aducă buchetul necesar de clarificări. După răspunsurile fără echivoc și acceptarea ritualului administrării Tainei, devine evidentă constatarea: „Ți-ai luat hirotonie? Aceasta înseamnă că tu ai primit să fii reprezentantul cerului pe pământ”. Este focusat apoi interesul pe starea de fapt de dinainte de a se pune mâna pe cârmă. Sunt reiterate avantajele asumării celor trei chemări ale preotului, împrumutate de la Modelul Hristos, chemări care îi vor fi suport de maxim ajutor în alcătuirea planului de activitate pastorală, prin care „să coordoneze munca, sa adune mijloacele și să contureze puterile de lipsă”. Deloc întâmplător este amintit aici tactul pastoral, un „tezaur” ce „te îndeamnă la precauție, la moderație; te sfătuiește la răbdare, te învață să cauți momentul și mijloacele potrivite pentru un anumit lucru, după loc și oameni”. Elogiul adus bunului simț, chiar dacă în cuvinte puține, dă și culoare și savoare expunerii subiectului. „Toată vrednicia unui preot atârână de tactul cu care păstorește”. Principiile călăuzitoare ce urmează sunt demne de luat în seamă: 1. Ora et labora!; 2. Totul pentru preamărirea lui Dumnezeu!; 3. Nu uita niciodată că ești preot!; 4. Tuturor toate!; 5. Gata oricând!; 6. Orice faci și orice măsură iei, să înmulțească pacea și armonia între oameni; 7. La bine colaborează cu oricine!; 8. Nu promite, ci împlinește!; 9. De vrei...!; 10. Nimic, nădăjduind de la oameni! Un veritabil „decalog” pentru preot, ce pornește de la admirație la meditație și apoi la împlinire!

Mergând pe firul evoluției în plan pastoral, Părintele Maior tratează cuprinzătoarea tematică a **preotului lucrând pentru mântuirea oamenilor**. Este, practic, trecerea „la latura curat practică a Pastoraliei”. Vocația dovedită și cultivată trebuie valorificată. În ansamblul armonios al vieții preoțești este pusă în lucrare prima îndatorire: de a învăța! Chemarea învățătoarească este cea care se va impune cu prioritate. Ce are să învețe, pe cine și când, unde și cum să învețe? Preotul va învăța „tot ce e spre zidirea Împărăției lui Dumnezeu între oameni”. Destinatari direcți sunt cei încredințați lui, în aria de responsabilitate numită parohie. Își va înnobila misiunea prin cuvânt, *cu timp și fără timp*, întotdeauna și în tot locul ivit și potrivit, folosindu-se de o altă neprețuită comoară: Omiletica. Se insistă apoi pe un anume plan de învățare, aducându-se în atenție câteva reguli cu privire la întocmirea și predarea cuvântărilor bisericesti și catehezelor, principiile enumerate, fiind de perpetuă actualitate.

Părintele Maior continuă tratând chemarea sfințitoare, de data aceasta urmărind teme noi: preotul și Hristos, atitudinea la serviciu, cum trebuie să privească biserica și sfintele odoare, tipicul, disciplina colaboratorilor și a poporului. O componentă importantă a acestui vademecum pastoral o reprezintă Sfânta Liturghie, privită și tratată ca „cel mai înălțător și edificator serviciu divin”. Pregătirea preotului, pregătirea darurilor, dispozițiile canonice și o gama de întâmplări în legătură cu Sfânta Liturghie, sensibilizează pe cititor, creează maximă emoție pentru doritor și responsabilizează pe slujitor. Acesta din urmă nu poate merge la slujire fără pregătirea prescrisă de Biserică și cerută și aprobată de conștiința preoțească. Cele

Recenzii

12 sfaturi aduc claritate promovând marea răspundere ce apasă pe umerii și viața preotului. Un sfat general se impune: „respectați sfințenia slujirii Liturghiei cu maximum de respect de care sunteți capabili, ca să nu agonisiți osândă veșnică sufletului vostru”. Nu este neglijată nici problematica Sfințelor Taine, la fiecare dintre ele aflându-se rolul și rostul acestora în economia mântuirii.

Chemarea de conducător este prezentată detaliat, specificându-se faptul că „ea îl ridică pe preot, îl face necesar, chiar indispensabil ori îl compromite complet, lăsându-l un biet figurant”. Capacitatea de mai sus nu trebuie clamată de cel în cauză, ci recunoscută și respectată de credincioși. „Dacă preotul vrea să conducă, trebuie să știe mai întâi să se conducă”. Gestionarea înțeleaptă a celor date în grijă este evidențiată, în primul rând, prin modalitatea de a direcționa corect și a rezolva elegant, problemele familiei sale.

Sunt prezentate, spre final, idei ce privesc societățile religioase ce pot fi înființate în parohii, o preocupare benefică, nu doar atunci. Interesul cititorului pe această temă, materializat apoi în acțiuni concrete, poate aduce plus valoare ce poate asigura revigorarea vieții parohiale în vremuri de instabilitate, dezechilibru social sau criză.

Un detaliu interesant: cuvântul-concluzie este înlocuit cu reprivire. Mi se pare bine-venit și, aș vrea să cred, chiar bine-primit. Să nu concluzionăm sec doar, ci să regândim, să reprivim, să medităm și, dacă e spre un bine, bine făcut, să împlinim! Produsul finit va fi infinit, altfel!

Pr. Lect. Dr. Mihai Iosu